

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum charitas sit virtus distincta ab alijs virtutibus, vel non.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

homo naturaliter ad conseruandum caput, bra-
chium exponit, & hoc modo charitas respicit si-
cut principale obiectum, bonum diuinum, quod
pertinet ad vnumquemque secundum q̄ esse po-
test particeps beatitudinis: unde ea sola ex charita-
te diligimus quæ nobiscū beatitudinem participa-
re possunt, ut Aug. dicit in lib. de doctri. christia.

AD TERTIVM dicendum, quod Ioannes argu-
mentatur a maiori negando, non q̄ proximus
magis debeat diligere, sed quia magis est in prom-
ptu. ut diligatur, quia homines prioriores sunt ad
diligendum visibilia, quàm inuisibilia.

AD QVARTVM dicendum, q̄ licet cognitū diligat,
tñ nõ sequitur, q̄ magis cognitū magis diligat.
Nõ. n. ea rōne aliquid diligitur, q̄ cognoscit, sed
quia est bonū. unde quod est magis bonū, magis
est diligibile, licet nõ sit magis cognitum, sicut ho-
mo minus diligit aliquem seruum, vel etiã equū
quem in continuo vtu habet, quàm aliquem bon-
num hominem, quem tantum fama cognoscit.

AD QVINTVM dicendum, q̄ charitas respicit ut
formale obiectū, bonū diuinū, sicut dictū est. Q̄
quidē bonū diuersi mode se habet ad ipsum Deū
& ad proximum, & ideo oportet, q̄ habeat diuer-
sum modū circa principale obiectū, & secūdū dāriū.
vñ circa principale obiectū habet unū modū tñ.

AD SEXTVM dicendum, q̄ præcepta legis sunt de
actibus virtutū, & non de habitibus: vnde ex di-
ueritate præceptorū nõ potest concludi diuersi-
tas habitū, sed diuersitas actū, qui tñ pertinent
ad vnum habitum, propter rationem formalem.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ in proximo hono-
ratur etiam bonum proprium ipsius, & ideo alius
honor debetur proximo, & alius Deo.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ tam dilectio pro-
ximi, quàm dilectio Dei, continetur sub contem-
platiua vita, ut Grego. dicit super Ezechiel. Nam
oratio quæ maxime ad contemplatiuam vitam
pertinere videtur, ad Deum pro proximis fit: sed
tamen principium vite actiue, præcipue est amor
Dei in seipso. Nec tñ sequitur, si charitas est prin-
cipium diuersorum, quod charitas non sit una.

AD NONVM dicendum, q̄ charitas non est vna
continuitate, sed potest dici una indiuisibilitate,
inquantum est vna forma simplex. Non enim di-
citur finita vel infinita secundum quantitatem di-
mensiuam, sed secundum quantitatem virtutis:
sed sic non agimus hic de virtute charitatis, sed
secundum quod est vna ratione. Non quidē vna
numero, ut tunica & vestis, sed ratione speciei: si-
cut Socrates & Plato sunt unum in rōne hois.

AD X. dicendum, quod ratio illa procederet, si
temporale ratione sui esset obiectum charitatis,
& non ratione æterni, ut dictum est.

AD XI. dicendum, q̄ amicitia perfecta nõ habe-
tur ad multos, ita q̄ ad vnumquemque sit rōne
superflua: sed quanto amicitia est perfectior ad v-
num ratione eius, tanto ad plures se potest exten-
dere ratione ipsius, & sic charitas, quia perfectissi-
ma amicitia est, ad Deum se extendit, & ad omnes
qui possunt percipere Deum, & nõ solum ad no-
tos, sed etiam ad inimicos.

AD XII. dicendum, q̄ virtus quæ delectabiliter
operatur circa principale obiectum, potest eadē
circa aliquod accessorium, non delectabiliter, sed
sine tristitia operari. & hoc modo charitas delecta-
biliter operatur in principali obiecto, licet dif-
ficulter patitur in ali quo secūdario obiecto,
ita ut sufficiat sine tristitia operari.

ARTICVLVS. V.

Virum charitas sit virtus specialis.

QVINTO quaritur, utrū charitas sit virtus spe-
cialis distincta ab alijs virtutibus, vel non. &
videtur q̄ non. Illud. n. quod ponitur in definitio-
ne cuiuslibet virtutis, nõ est virtus specialis, quia
virtus generalis ponitur in definitione cuiuslibet
specialis virtutis: sed charitas ponitur in defini-
tione cuiuslibet virtutis. Dicit. n. Hieron. Vt bre-
uiter eõem definitionē virtutis complectar, Vir-
tus est charitas qua diligimus Deū & proximi. er-
go charitas nõ ē virtus specialis, ab alijs distincta.

Id habet Au-
gu epist. 29.
a medio to.
2. & teleatur
3. sent. dia. 7.

¶ 2. Præ. Charitas qua diligimus proximi, nõ est
virtus distincta a charitate, qua diligimus Deum,
quia charitas diligit proximum propter Deū: sed
omnis virtus diligit proximum propter Deum,
ergo nulla virtus distinguitur a charitate.

¶ 3. Præ. Distinctiones habituum attenduntur s̄m
actus virtutū. sed charitas operatur actus omniū
aliarum virtutum: Charitas est patiens, est beni-
gna, ut dicitur 1. ad Corinth. 13. ergo charitas nõ
est virtus ab alijs distincta.

¶ 4. Præ. Bonum est obiectum generale omnium
virtutum: nam virtus est, quæ bonum facit habē-
tem, & opus eius bonum reddit: sed bonum est
obiectum charitatis, ergo charitas est obiectum
generale, & ita est generalis virtus.

¶ 5. Præ. Vna perfectio est vnius perfectibilis: sed
charitas est perfectio multorum perfectibilium. i.
omnium virtutum. ergo non est vna.

¶ 6. Præ. Idē habitus nõ potest esse in diuersis subie-
ctis: sed charitas est in diuersis subiectis. iubemur
enim Deū diligere ex tota mēte: ex tota anima, ex
toto corde, ex tota fortitudine. ergo charitas non
est virtus vna.

¶ 7. Præ. Virtus ad tollēda peccata ordinatur: sed
charitas sufficit ad tollēda omnia peccata, quia
minima charitas resistere potest cuiuslibet tentatio-
ni. ergo charitas facit id, quod est omnium virtutū.
& ita non videtur esse virtus specialis.

¶ 8. Præ. unicuique virtuti speciali opponitur aliq̄d
peccatū speciale: sed charitati contrariantur oia
peccata, quia p̄ quodlibet peccatū mortale perdi-
tur charitas. ergo charitas non est virtus specialis.

¶ 9. Præ. Nulla virtus est necessaria, nisi ad recte
operandum: sed sola charitas sufficienter nos di-
rigit ad recte operandum, dicit enim Aug. Habe
charitatem, & fac quicquid vis. ergo præter chari-
tatem non est aliqua alia virtus, & ita non est vir-
tus specialis distincta ab alijs.

¶ 10. Præ. Habitus virtutū necessarii sunt ad hoc,
q̄ homo prompte & delectabiliter operetur. Nul-
lus enim est iustus qui non gaudet iusta opera-
tione, ut dicitur in 1. Ethic. Sed ad omnia propte-
& delectabiliter operanda sufficit charitas, quia di-
cit Aug. in li. de Verbis domini. Oia graua, & iu-
mana, facilia, & prope nulla facit amor. ergo præter
charitatem non est necessaria aliqua alia virtus.

Ca. 8. a med.

Sermo. 9. a
med. to. 10.

¶ 11. Præ. Ea quæ sunt distincta ad inuicem, habent
distinctam generationem, & corruptionem: sed
charitas & aliæ virtutes non habent distinctā ge-
nerationē & corruptionē, quia simul cum chari-
tate & infunduntur & perduntur aliæ virtutes. er-
go charitas non est specialis virtus.

¶ 12. Præ. Charitas non est necessaria ad hoc,
q̄ homo prompte & delectabiliter operetur. Nul-
lus enim est iustus qui non gaudet iusta opera-
tione, ut dicitur in 1. Ethic. Sed ad omnia propte-
& delectabiliter operanda sufficit charitas, quia di-
cit Aug. in li. de Verbis domini. Oia graua, & iu-
mana, facilia, & prope nulla facit amor. ergo præter
charitatem non est necessaria aliqua alia virtus.

¶ 13. Præ. Ea quæ sunt distincta ad inuicem, habent
distinctam generationem, & corruptionem: sed
charitas & aliæ virtutes non habent distinctā ge-
nerationē & corruptionē, quia simul cum chari-
tate & infunduntur & perduntur aliæ virtutes. er-
go charitas non est specialis virtus.

SED CONTRA est, quod Apost. 1. ad Cor. 13. con-
dudidit eam alijs virtutibus dicens. Nunc autem
manent fides, spes, charitas, tria hæc.

RESPON. Dicendum, q̄ charitas est quedā virtus
specialis distincta ab alijs virtutibus. Ad cuius cui-
deniam

In 3. scrip. dī.
27. q. 2. & 3.
2. q. 12. ar. 4.
& de maio.
q. 11. arti. 2.

QVÆST. I. DE CHARITATE, ART. VI.

dentiam considerandum est q̄ quādo cum-

que aliquis actus dependet a pluribus principiis

secundum ordinem se habentibus, ad perfectio-

nem illius actus requiritur, q̄ quodlibet illorum

principiorum sit perfectū. Si n̄ sit imperfectio in

primo, siue ī medio, uel in ultimo, sequitur actus

imperfectus. Sicut si desit peritia artis artificii, siue

recta dispositio in instrumento, opus sequitur im-

perfectum. & hoc etiā in ipsis potentiis animę cō-

siderari potest. Si n̄ sit recta ratio, quę est motiua

inferiorum potentiarum, & concupiscibilis sit ī-

disposita, operabitur quidem aliquis s̄m rōnem:

sed operatio erit imperfecta, quia habebit impedi-

mentum ex concupiscibili indisposita ad con-

trarium trahente, sicut circa continentem appa-

ret. & ideo præter prudentiam, quę perficit rōnē,

necessē est ad hoc, q̄ homo recte se habeat circa

concupiscibilia, q̄ habeat temperantiam ad hoc,

q̄ prompte operetur & sine impedimento, & si-

cūt est in diuersis potentiis, quarum una mouet

aliam, idem est etiā cōsiderare s̄m diuersa obie-

cta, quorum unū ordinatur ad alterum, sicut ad

finem, una enim & eadem potentia s̄m q̄ est fi-

nis, non solum aliam potentiam, sed etiā se ipsam

mouet in ea, quę sunt ad finem. & ideo ad rectā

operationem aliquē non solum oportet bene di-

spositum esse ad finem: sed etiā bene dispositū

ad ea quę sunt ad finem, alias sequitur operatio

impedita, ut patet in eo qui bene est dispositus ad

bene appetendā sanitatē: sed male est dispositus ad

sumendum ea, quę sunt sanatiua. & sic manifestū

est, quod cum per charitatem homo disponatur

ut bene se habeat ad ultimum finem, necessē est,

ut habeat alias virtutes, quibus bene disponatur

ad ea quę sunt ad finem. Est ergo charitas alia ab

his, quę ordinantur ad ea, quę sunt ad finē: licet

illa quę ordinantur ad finem sit principalior, &

architectonica respectu earum, quę ordinantur

in ea quę sunt ad finem, sicut medicinalis respec-

tu pigmentaria, & militaris respectu equestris.

unde manifestum sit, quod necessē est, charitatē

esse quandam virtutem specialem distinctam ab

aliis uirtutibus: sed principalem & motiuam res-

pectu earum.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod illa definitio

dato datur per causam, in quantum charitas est

causa motiua omnium aliarum uirtutum.

Ad SECUNDVM dicendum est, quod charitas in

diligendo proximum habet Deum ut rationem

formalem obiecti, & nō solum ut finem ultimū,

ut ex supradictis patet: sed alię uirtutes habent Deū

non ut rationem formalem obiecti: sed ut ultimū

finem, & ideo cum dicitur, quod charitas diligit

proximum propter Deum, illud, propter, denotat

non solum causam materialem, sed quodammodo

formalem. Cum autem dicitur de aliis uirtuti-

bus, quod operantur propter Deum, illud propter

denotat causam finalem tantum.

Ad TERTIVM dicendū, q̄ charitas nō producit

actus aliarū uirtutū elicitiue: sed imperatiue s̄m.

Elicit. n. uirtus illos actus tantū, qui sunt secundū

rationē proprię forme, sicut iustitia, recte facere,

& temperantia temperanter: sed imperare dicitur

omnes actus, quos ad finem suum aduocat.

Ad QVARTVM dicendū, q̄ bonum cōde non est

obiectum charitatis: sed summum bonū. & ideo

non sequitur, quod charitas sit generalis uirtus:

sed quod sit summa uirtutum.

Ad V. dicendū, q̄ charitas non est perfectio in-

trinsecā aliarum uirtutū: sed extrinsecā, ut supra

dictum est, unde ratio non sequitur.

Ad SEXTVM dicendum, quod charitas est li-

cut in subiecto, in vna tantum potētia, scilicet in

uoluntate, quę per imperium mouet alias poten-

tias, & secundum hoc Deū iubemur ex tota mē-

te & anima diligere, ut oēs vires anime uolūtę ad

nocentur in obsequium diuini amoris.

Ad SEPTIMVM dicendum, quod charitas im-

perat aliarum uirtutum actus, ita per modum im-

perij excludit peccata eis contraria, & secundum

hunc modum charitas resistit tentationibus: sed

tamen necesse est, esse alias uirtutes, quę ad dē-

& elicitiue peccata excludant.

Ad OCTAVVM dicendū est, q̄ sicut actus aliarū

uirtutū ordinantur ad finē quod est obiectū char-

itatis, ita & peccata, quę sunt cōtra alias uirtutes,

habent oppositionē ad finē, qui est obiectū chari-

tatis, & ex hoc contingit, q̄ contraria aliarū uir-

tutum, scilicet peccata charitatem expellant.

Ad NONVM dicendum, q̄ licet charitas suffi-

cienter per modum imperij in omnibus nos diri-

gat, quę ad rectam vitam pertinent: tamē requi-

runtur alię uirtutes quę elicendo actus excipi-

tur imperium charitatis ad hoc, q̄ homo promp-

te, & sine impedimento operetur.

Ad X. dicendū, q̄ cōtingit aliquid esse propter

finē, quod tamen s̄m se est difficile & tritū, sicut

cum aliquis accipit medicinam amarā bibere

propter sanitatem, licet in ipsa sumptione multū

ast ligatur. Charitas igitur facit omnia esse delecta-

bilia ex fine: sed requiruntur alię uirtutes quę fa-

ciant ea quę sunt uirtuosa, secundum se delecta-

bilia ad hoc, quod facilius operemur.

Ad XI. dicendū, q̄ charitas simul habet gene-

rationem cum alijs uirtutibus, non quia in di-

stincta ab alijs: sed quia Dei perfecta sunt opera,

unde infundens charitatem simul infundit om-

nia illa, quę sunt necessaria ad salutem. Com-

mittitur autē simul cum omnibus uirtutibus, quia

quęcumque contrariantur alijs uirtutibus, con-

trariantur charitati, ut dictum est.

ARTICVLVS VI.

Utrum charitas possit esse cum peccato mortali.

Sexto queritur, utrum charitas possit esse cum

peccato mortali. Et v̄ q̄ sic. Dicitur. Orig. in

Periarchon. Non arbitror, q̄ aliquis ex his, qui in

summo perfectioq̄; perstiterunt gradu ad libitū

euacuetur ac decidat, sed per partes & paulatim

cum disfluere necesse est. Subito autē aliquis cum

mittit peccatum mortale per solum consensum.

ergo qui est in perfecto statu per charitatem nō

decidit a charitate per vnum actum peccati mor-

talis. & sic charitas potest esse cū peccato mortali.

¶ 2 Præt. Bernar. dicit, q̄ charitas in Petro, quę

do Christū negauit, non fuit extincta, sed sopita.

sed Petrus negando Christū peccauit mortale.

ergo charitas potest remanere cū peccato mortali.

¶ 3 Præt. Charitas est fortior, q̄ habitus uirtutis

moralis: sed habitus uirtutis nō tollitur per vnum

actum uiciosum, cū nō per vnum actum generatur.

Ex eis dē. n. cōtrario mō factis generatur uirtus de

corrūpi, ut dē in 2. Eth. ergo multo minus habitus

charitatis tollit per vnum peccatum mortale.

¶ 4 Præt. Vnū vni opponitur: sed charitas est vna

uirtus specialis, ut ostensum est: ergo sibi opponi-

tur vnū uitiū speciale. Non ergo per alia peccata

mortalia tollitur. & sic videtur, q̄ possit peccata

mortalia simul esse cum charitate. ¶ 5 Præt.

Art. præced.

K

¶ 5 Præt.